

sének elsajátítását. A kolozsvári magyar színháznál pl. alig van olyan színész, akinek működését ebből a szempontból is ne kifogásolhatnók. Egy-egy színész beszéde nagyon sokszor az idegenből fordított szöveggel együtt saját származásáról is hangtani és hangsúlyozási bizonyítványt állít ki. Ezt aligha lehet egészséges művelődési állapotnak tartani.

A beszé- vagy kiejtésbeli hibák tehát nemcsak a beszédhibás gyermekek között észlelhetők, de a felnőttek körében is mind komolyabban és helyrehozhatatlanabban fenyeget a kiejtés romlásának veszedelme. Közlebből szerét ejtjük, hogy amennyire lehet, reámutassunk a magyar kiejtés sajtáságaira és e kiejtés romlatlanságát veszélyeztető jelenségekre.

Kerengő-út vagy keringő-út.

Brüll Emánuel „Idegen szavak árja a magyarban“ című cikkében azt írja: tölem hallotta, hogy „a *szerpentin*-utat, melyet mi legjobb esetben *kigyó*-útnak fordítunk le, a nép *kerengő*-útnak nevezi“ (Vö. Erdély XXXIV. 1937. 63. l.). Mind készültem rá, hogy ez állítás némi módosításaként megírjam az egészen fiatal *kerengő-út* szó történetét, de aztán egyre maradt a dolog. Most végre is szükségesnek tartom előadni, hogyan találtam rá én erre a szóra.

Helynévtörténeti forráskutatás közben egy alkalommal valamelyik román falu helynevei között egy *Kerengut*-féle helynévre akadtam. Minthogy ezt nem tudtam a románból magyarázni, egy pillanatra átvillant agyamon a magyar származás gondolata is. Így jutott eszembe, hogy lehet ez a helynév a *kereng* és az *út* szó összetétele. Mikor ezt a lehetséges származást elgondoltam, már többé nem is érdekelt magának a helynév származásának kérdése, mert úgy találtam, fontosabb számomra az, hogy e szó milyen jól helyettesíthetné idegen *szerpentin* vagy felemás *szerpentinút* szavunkat. Mielőtt utánaéztem volna e szónak, azelőtt is kétségtelenül szabályosan alkotott szónak tartottam. Maga az utánajárás azzal a meglepő eredménnyel végződött, hogy tulajdonképpen csak a *serpentin* jelentésében új e szó, mert egyébként feltalálható már a régiségben is. A Magyar Nyelvtörténeti Szótárban pl. ilyen mondatokat olvasok: „Az veres tenger pusztájának *kerengő-uta* (1608). Köszönjük annak a szédülésnek, mellyel a világ oktalánította *kerengő-útyán* azokat, kik szemellátott gazdagságok keresésébe merültek“ (1636).* Ilyenféle jelentésben e szóra még nagyon sok adatot idézhetnék e forrásból, sőt másból is. A multkoriban az erdélyi helynévkincsben is akadtam egy ilyen adatra: *Kerengő szöllő* (1743. — Erd. Múz. gr. Kornis lt. Fasc. LXXXII.). Nyilvánvalóan ez is olyan szöllőre vonatkozott, amely nem egyenesen, hanem zeg-zúgosan, kígyóvonalban kapaszkodott a hegyre. A csigalépesőt is a régi nyelvben *keringő garádicsnak* hívták. A *kerengő*: *keringő* szónak a népnyelvben a következő jelentése ismeretes: 1. kószáló, csavargó; 2. örvény, forgó a vízben; 3. a szárazmalom nagy kereké (Vö. Magyar Táj-szótár, 1109).

Úgy hiszem tehát, hogy mind jelentés, mind képzés szempontjából kifogástalan a *kerengő-út* szó. Használhatóságát mutathatja az is, hogy rajtam kívül, aki e szót bátran használom, jónak tartotta Tavaszy Sándor is; legalább úgy gondolom, az „Erdély“-ben olvasott szó nyomán alkalmazta ő is a *keringő-út* kifejezést „Erdélyi tetők“ című könyvében a régebbi *szerpentin*: *szerpentinút* kiszorítására.

* A *kerengő* régies alakja a mai *keringő* szónak.